یادداشت

سکونتگاه‌های غیررسمی از نادیده‌گرفتن تا توانمندسازی ابتر

سیمین فروغ‌زاده

● حاشیه‌نشینی که امروزه از آن به عنوان اسکان غیررسمی یاد می‌شود، ناخودآگاه چشم‌ودل هر انسانی را آزار می‌دهد. نه می‌توان آن را نادیده گرفت و نه می‌توان امید داشت که مسائل آن خودبه‌خود و به‌مرور حل شود.سکونتگاه‌های غیررسمی، اجتماعاتی توسعه‌نیافته در کنار شهرهای بزرگ‌اند که طی زمان و فرایندی مشخص به وجود آمده و همواره از مسائل مختلفی رنج برده است. از عینی‌ترین ویژگی‌های این الگوی سکونت، نرخ بالای بی‌کاری، فقر مفرط اقتصادی، عدم مهارت فنی، مشاغل کاذب، تنوع قومی و زبانی، منشأ آسیب‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی و... است. این شیوه زندگی یکی از بزرگ‌ترین معضلات زندگی شهری در قرن حاضر است؛ پدیده‌ای جهانی که بعد از انقلاب صنعتی و همراه با توسعه شهرها ابتدا در کشورهای پیشرفته و پس از آن در کشورهای درحال توسعه گسترش یافت.

شیوه مواجهه با سکونتگاه‌های غیررسمی در سطح جهان

تاکنون در سطح جهانی روش‌های برخورد با این معضل شهری بسیار متنوع بوده است. دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ رویکرد تخریب سکونتگاه‌ها یا انتقال ساکنان آن به محلی دیگر مطرح بود. در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ رویکرد غالب به صورت تأمین زمین و ارائه خدمات به ساکنان بود و بالاخره با ورود به دهه ۱۹۸۰ توانمندسازی با رویکرد دارایی مبنا اهمیت می‌یابد؛ اما نکته قابل‌تأمل در این مواجهه آن است که دیگر برنامه‌ریزان شهری طی زمان و با آزمون و خطا دریافته‌اند که تأکید صرف بر ویژگی‌های کالبدی و ظاهری به عنوان تنها روش مقابله با اسکان غیررسمی، نادرست است.

توانمندسازی پیامد رویکرد دارایی مبنا

رویکرد توانمندسازی نخستین بار در دهه ۱۹۸۰ به عنوان یکی از شیوه‌های مقابله با این اجتماعات شهری طرح شد و در سال ۲۰۰۰ در نشست عمومی سازمان ملل هم مورد پذیرش قرار گرفت. پس از آن در آمریکای لاتین، آفریقا و آسیا نیز با استراتژی‌های مختلفی اجرا شد. به طور کلی رویکردهای مطرح برای توسعه اجتماع محلی در سکونتگاه‌های غیررسمی دوگونه است:

نیاز مبنا و دارایی مبنا

در رویکرد نیاز مبنا مردم به عنوان افراد نیازمند تلقی می‌شوند و توجه صرف به نیازها و کمبودهاست؛ اما رویکرد دارایی مبنا به ظرفیت‌های محلی و جلب مشارکت ساکنان متکی است. به این ترتیب برای شناسایی ظرفیت‌های محلی یک سکونتگاه غیررسمی، باید موارد زیر مدنظر باشد:

۱. باید به توانمندی‌های ساکنان، انجمن‌های عمومی محلی توجه شود و نه برمبنای آنچه در محله نیست و به آن نیاز است.

۲. مجموع دارایی‌های اجتماع محلی، اساس توسعه است. این دارایی‌ها شامل سرمایه‌های کالبدی یا فیزیکی (مثل مسکن، راه، پارک، فضای عمومی و...)، سرمایه مالی (نظیر پس‌انداز، پول نقد، درآمد افراد و...) و همچنین سرمایه اجتماعی (مثل مشارکت در انجمن‌های محلی، اعتماد اجتماعی، امنیت، ارتباط همسایگی و محله‌ای، ارتباط دوستانه و خانوادگی و...) است.

ادامه در صفحه ۱۷

شب‌های روشن اروند و اسکله پالایشگاه آبادان

پول نفت برای موزه نفت

معصومه اصغری: گروهی که پل طبیعت را در پایتخت، بین‌المللی کرده‌اند؛ حالا مدتی است در آبادان مشغول به آماده‌سازی محوطه‌ای به نام پارک‌موزه نفت هستند تا این شهر را دوباره به قلب تپنده ایران تبدیل کنند.

محدوده‌ای که پیش‌تر مجموع ۲۱ اسکله نفتی پالایشگاه آبادان در آن فعال بوده و حالا جز گوشه‌ای آرام و ازیادرفته نیست، در حال آماده‌سازی برای حضور مردم در شکل حداکثری آن است. چند دهه قبل که انگلیسی‌ها مرزبودن اروند را با یک کشور دیگر نادیده گرفتند تا بتوانند هرچه زودتر محصولات پالایشگاه آبادان را به فروش برسانند، هنوز نه ماهشهری بود و نه خارک و نه این اندازه محدوده‌های صنعتی و نفتی در جنوب؛ یک آبادان بود و یک آبادان.

تأسیسات و تجهیزات و محدوده‌های فنس‌کشیده و نرده‌دار نفت که چند دهه است به روی مردم بسته مانده و در تنهایی و رطوبت زنگ زده و از دست رفته، تکه‌تکه شده، دزدیده شده، حذف شده یا با خاک دفن شده، حالا قرار است دوباره زنده شده و آغوش به روی مردم آبادان و همه ایران بگشاید. در مجموعه بندرگاهی پالایشگاه آبادان چند فاز را تعریف کرده‌اند که به مرور تبدیل به بخش‌های مختلف پارک‌موزه نفت می‌شود. برای شروع هم طبقه اول ساختمان سابق کشتی‌رانی را که معروف به «شیپینگ» است و از سال‌های جنگ تا امروز همان‌طور سوراخ‌سوراخ روبه‌روی مرز ایستاده، تبدیل به دفتر کارگاه گروه مشاوران دیبا کرده‌اند. بسیاری از تجهیزات در فضای عمومی و بیرونی اسکله هستند و هنوز برایشان تصمیم یا تغییری ایجاد نشده و می‌توان از نزدیک شرایط و خاطرات روی تنشان را مرور کرد؛ درحالی‌که یادگاری‌های جنگ در نزدیک‌ترین نقطه از کشوری که روزی با آن جنگ داشتیم، قرار دارد. اولین‌های زیادی از آبادان در همین اسکله قرار دارند که قرار است خیلی زود دوباره محل افتخار آبادان و ایران باشند و حالا فقط باید بخشی از پول خودشان را به خودشان اختصاص داد و تبلیغشان را کرد.

**

اسکله پالایشگاه آبادان که به‌زودی قرار است تبدیل به پارک‌موزه نفت آبادان شود، چند فاز عملیاتی برایش تعریف شده تا به مرور تکمیل و راه‌اندازی شود. این پارک‌موزه از یک طرف با تلمبه‌خانه شماره سه پالایشگاه آبادان شروع می‌شود که قدمت آن را غیر از تاریخ شفاهی و اسناد و مدارک موجودش می‌توان از پمپ‌ها و برج‌های پرچی که سابقه تولیدشان به ۹۰ سال قبل برمی‌گردد، پیدا کرد.

نردبان قدیمی و آهنی بلندی، ما را به پشت‌بام تلمبه‌خانه می‌برد که مشرف به اروند و خاک عراق و در سوی دیگر پالایشگاه و فلرهای روشن شهر آبادان است. این تلمبه‌خانه را هم‌زمان با راه‌اندازی پالایشگاه آبادان برای تأمین آب مصرفی پالایشگاه از رودخانه اروند راه‌اندازی کرده‌اند و هنوز برند آهنی کمپانی WHALLEN SONS- BEDFORD .ENGLAND1936 روی تخته درجه‌های کنترهای دستگاه‌ها و پمپ‌های بخار این تلمبه‌خانه وجود دارد. پمپ‌هایی که دو دستگاهشان برقی شده است؛ اما به دلیل عدم نیاز چند سالی است از مدار خارج شده‌اند.

تلمبه‌خانه‌ای که از آن صحبت می‌کنیم، بخشی از پارک‌موزه نفت است که این روزها زنگار بسته و تاریک و شلوغ از جیک‌جیک گنجشکان و قمری‌هاست؛ اما قرار است خیلی زود برای بازدیدهای گروهی و انفرادی آماده شود. بیرون تلمبه‌خانه مسیری برای رسیدن به یارد اسکله پالایشگاه آبادان وجود دارد؛ مسیری که قرار است پیاده‌راهی پر نور و آسوده با میز و نیمکت‌ها و سایبان‌هایی از جنس تجهیزات نفت باشد. در حاشیه اسکله قطعات آهنی زنگ‌زده‌ای هنوز در آب هستند که نشان از روزهای شلوغ پهلوگیری کشتی‌های بزرگ دارد. بازوهای انتقال مواد نفتی به کشتی‌ها هنوز روی اسکله برقرار هستند و تعدادی حتی بدون تغییر و قابل استفاده هستند.

اگر به‌عنوان یک آبادانی یا میهمان این اسکله بوده باشید، در لحظات اولیه بی بروبرگرد خاطرات جنگ تحمیلی و همه حوادث تلخ آن برایتان تداعی می‌شود؛ چراکه این تأسیسات و تجهیزات و این زمین و رود پرخاطره هم خودش رودرروی دشمن بوده و هم به‌عنوان خط مقدم‌ترین نقطه در مقابل دشمن، شاهد پرکشیدن‌های جوانان بسیاری بوده است.

محدوده اسکله پالایشگاه آبادان غیر از داشته‌های خود، در این روزها تبدیل به محلی برای جمع‌آوری خاطرات منقول و عینی نفت هم شده است و مسئولان موزه نفت بسیاری از خاطرات حجمی نفت را که در محل خودشان جایی برای نگهداری ندارند، به این محل منتقل کرده‌اند. انواع قایق‌ها و تجهیزات جالب و قدیمی نظیر کپسول‌های نجاتی که معمولا روی اسکله‌های دریایی قرار دارند، حالا اینجا در بخشی از موزه نفت هستند. محفظه‌ای فایبرگلاس با رنگ‌های نارنجی و قرمز که در هنگام خطر روی آب می‌ماند و می‌تواند تا ۲۰ نفر را در خود جای دهد. اسکله پالایشگاه آبادان نقاله‌ای هم برای انتقال تجهیزات سنگین دارد که از گذشته تا امروز باقی مانده و گفته می‌شود قرار بوده خط راه‌آهن را تا لب اروند هم بیاورند؛ هدفی که میسر نشد و حالا فقط ریل‌ها و نقاله‌هایش باقی مانده‌اند.

ساختمان کشتی‌رانی سابق که به «شیپینگ» معروف است، با وجود سوراخ‌ها و ازدست‌رفتن بخشی از تاج سقفش همچنان پابرجاست و رقص پرچم ایران روی پشت‌بامش دلگرمی خوبی دارد. طبقه اول را تازه رنگ زده‌اند و کولرهای گازی از پنجره‌ها آویزان شده‌اند تا مشاوران این پارک‌موزه در آن مستقر شوند. مهندس علیرضا بهزادی، مشاور پروژه پارک‌موزه نفت در آبادان، به چند نکته اصلی درباره این مجموعه تأکید داشت. اول اینکه در این پروژه هم همانند پل طبیعت به انسان و نیاز او به آرامش و سکون توجه و تأکید شده است و به‌همین‌دلیل در این پارک‌موزه در عین وجود فضایی آهنی و صنعتی قرار است محوطه‌ای همراه با آرامش و سکون را برای بازدیدکنندگان و مردم فراهم کنند. او می‌گوید با همین محوریت قرار است برای المان‌ها، مبلمان‌ها و محوطه بیرونی این پارک‌موزه که در خاورمیانه بی‌نظیر است، از تأسیسات نفت و پالایشگاه آبادان با تغییر در ظاهر و کاربری استفاده شود. علیرضا بهزادی گفت این پروژه در سه فاز تعریف شده است که در فاز مربوط به جداره اروند، کمترین میزان تأسیسات و سازه را داریم تا بیشتر از فضای اروند بهره ببریم و در ادامه سوله‌های موزه‌ای، کارگاه‌های هنری، رستوران‌ها، گالری‌ها، سرویس‌های بهداشتی و... تعریف شده‌اند.

به‌جز سوله‌هایی که مملو از کشوها و فایل‌های اسناد قدیمی و کارت‌های ساعت‌زنی پالایشگاه و قالب‌های چوبی قطعات دست‌ساز پالایشگاه و خودروهای قدیمی نفت و.... است، یک سازه بزرگ و دوتکه‌شده آهنی هم هست که قرار است یکی از مهیج‌ترین بخش‌های پارک‌موزه نفت باشد. مهندس صوفی، مدیر طرح‌های موزه‌های نفت می‌گوید فقط پل ورسک نبوده که در جنگ جهانی عامل موفقیت روس‌ها بوده است بلکه جرثقیل غول‌پیکر اکوان (نام یکی از شخصیت‌های شاهنامه) هم حجم زیادی از لوکوموتیوها و قطعات هواپیمایی و ماشین‌آلات سنگین، اسلکه، مواد غذایی و... را که به آبادان می‌رسیدند، تخلیه می‌کرد تا روس‌ها در جنگ پیروز شوند. این جرثقیل منحصربه‌فرد در جنگ تحمیلی و بر اثر اصابت مستقیم بمب‌ها یک‌بار در اروند غرق می‌شود و مدت‌ها در گل‌ولای بوده و بعدها برای آنکه از اروند بیرون بیاید، کمرش را شکستند. اکوان پس از این روزهای سخت به ثبت ملی رسیده و به یمن موزه‌های نفت قرار است دوباره کمرش صاف شود. اکوان پس از غرق‌شدن در اروند و بیرون‌کشیده‌شدن سال‌هاست که غرق در شن و خاک و لجن‌هایی متعفن در کنار پالایشگاه است که همراه با بوی تند گاز امکان حضور و ماندن بیشتر را به بازدیدکننده نمی‌دهد. بوی تند گاز و تعفنی که چندین دهه است مردم آبادان را آزار داده و حالا قرار است به یمن این موزه و برنامه برای حضور مردم برای آن اصلاح و جبرانی صورت گیرد. این جرثقیل تا روزی که محل گرفتن سلفی‌های فخرفروشانه آبادانی‌های و ایرانی‌ها شود راه زیادی دارد؛ راهی که برایش برنامه‌ریزی شده و تحققش تا حد زیادی به پول نفت وابسته است. موزه‌های نفت اتفاق مبارک و جدیدی است که نسبتی با سابقه صدساله نفت ندارد اما داستان همان ماهی‌ای است که حالا از آب گرفته‌اند و می‌تواند از همین جای کار به بعد، تازه باشد. فکر خوب موزه‌های نفت در دوره اخیر مدیریت بیژن زنگنه - وزیر نفت- ایجاد شده و به فردی رسانه‌ای که در چند دهه گذشته با نفت و دنیای فنس‌کشی‌شده آن ارتباط داشته، سپرده شده است. فردی رسانه‌ای که به‌دنبال حفظ و نجات داشته‌های نفت و برگرداندن آن به مردم و شاید برداشتن فنس‌ها در نقاط امکان‌پذیر و ارتباط بیشتر نفت با مردم است. اکبر نعمت‌اللهی درباره موزه‌های نفت برنامه‌ریزی فراشهری و ملی دارد اما می‌گوید قبل از پول، مجموعه نفت باید موضوع موزه‌های نفت را باور و قبول کند تا در این شرایط هم، فرد در نفت از داشته‌های نفت حفاظت کند. او می‌گوید: همه جای ایران ردی از نفت وجود دارد اما این قاعده درباره چند شهر از جمله آبادان فرق دارد؛ آبادان همه جایش می‌تواند موزه باشد و به همین دلیل برنامه ما و پیشنهاد مشاور پروژه هم تبدیل آبادان به یک «شهرموزه» بود اما مانع ما مثل همیشه پول است. مدیر موزه‌های نفت وزارت نفت می‌گوید: فعلا پنج نقطه مهم در آبادان را در اولویت اجرا گذاشته‌ایم تا مرمت، بازسازی و احیا شوند. این پنج نقطه شامل بنزین‌خانه آبادان، اسکله‌های نفتی، خانه‌های تشریفاتی و باشگاه انکس، آموزشگاه فنی و حرفه‌ای (SCHOOL ARTISAN) و چند قسمت مهم در پالایشگاه آبادان می‌شود که فعلا موزه بنزین‌خانه تکمیل شده و اخیرا به بهره‌برداری رسیده است.

نعمت‌اللهی می‌گوید اعتبار فاز نخست موزه‌های نفت در سه شهر آبادان، مسجدسلیمان و تهران فعلا ۱۶ میلیارد تومان است. اما موزه‌های نفت به‌عنوان بخشی از نفت می‌توانند از امکانات و داشته‌ها و کمک‌های دو شرکت ملی نفت و ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی هم بهره ببرند.

دریچه

نمایشگاهی برای محصولات تولیدی زنان سرپرست خانوار

● در این روزهای آخر اسفند که تمام شهر پر شده از مشتری‌هایی که دنبال خرید لباس نو هستند، در بوستان گفت‌وگو دهمین دوره نمایشگاه «زنان و تولید ملی» با هدف حمایت از تولید کالای داخلی و البته ارائه محصولات تولیدی زنان سرپرست خانوار در حال برگزاری است.

این نمایشگاه از چند بخش اصلی تشکیل شده است. مهم‌ترین بخش آن شامل پوشاک برندهای ایرانی است که نشان می‌دهد تعداد زیادی از برندهایی که در خیابان‌های شهر شاهد آن هستیم و شاید حتی عنوانشان شبیه برندهای خارجی است، ایرانی هستند و اینجا مجالی است برای شناختن آنها. از همه ۷۴ غرفه حاضر در این نمایشگاه، ۲۴ غرفه پوشاک زنان، ۱۳ غرفه پوشاک مردان، هفت غرفه پوشاک مشترک زنان و مردان و ۱۳ غرفه پوشاک کودک وجود دارد که هر کدام با رنگ‌بندی خاصی مشخص شده‌اند؛ مثلا غرفه‌های پوشاک آقایان به رنگ آبی است.

بخش دیگر این نمایشگاه به صنایع دستی اختصاص دارد که شامل فروش انواع وسایل چرمی، زیورآلات، نمددوزی، پرورش گل‌های طبیعی و... می‌شود و استقبال بازدیدکنندگان از آن نیز زیاد بوده است. البته خارج از سالن‌های اصلی نمایشگاه نیز چادرهایی برپا شده و در آن محصولات خوراکی شامل آجیل و شیرینی و همچنین محصولات صنایع دستی به فروش می‌رسد.

در این دوره از نمایشگاه، نه‌تنها برندهای ایرانی کالاهای خود را ارائه کرده‌اند، بلکه زنان سرپرست خانوار نیز با حمایت سازمان توانمندی‌سازی بانوان محصولات تولیدی خود را در معرض نمایش گذاشته‌اند. بسیاری از این محصولات، ابتدا کارگاه‌های کوچکی بوده‌اند که اکنون با حمایت‌های متعددی که شده‌اند، تعداد بیشتری از زنان را تحت پوشش خود قرار داده‌اند و جالب اینکه الزاما زنان سرپرست خانوار مجبور نیستند برای اشتغال، خانه خود را ترک کنند و در محل کار حاضر شوند. این کارگاه‌ها موجب شده‌اند تعداد زیادی از این زنان درحالی‌که در خانه هستند و مدیریت امور را در اختیار دارند، مشغول کار شوند و از این طریق، هزینه‌های زندگی خود و فرزندانشان را تأمین کنند.

براساس گفته برگزارکنندگان این نمایشگاه تعداد دوهزارو ۹۷۵ زن سرپرست خانوار، تولید پوشاک عرضه‌شده در دهمین نمایشگاه زنان و تولید ملی را پشتیبانی می‌کنند. در دهمین دوره این نمایشگاه که برای اولین‌بار در سال ۹۱ آغاز به کار کرده بود و امروز بعضی از غرفه‌های آن مشتریان ثابت خود را دارند که بخش عمده پوشاک خود را از همین محصولات برند ایرانی تأمین می‌کنند، حاشیه‌های زیادی ازجمله حضور هنرمندانی که برای خرید شخصی به اینجا می‌آیند و حتی برگزاری کارگاه‌های آموزشی نیز وجود دارد. برای نمونه، نماینده ایران از دانشگاه Mod Art فرانسه به همراه ناتالی براون، مدیر اجرائی بین‌المللی دانشگاه مد آرت در ویتنام و ایران، کارگاه آموزشی برندسازی و طراحی در صنعت پوشاک را در دو روز متوالی برگزار کردند و آموزش‌ها و اطلاعات به‌روزی را در اختیار تولیدکنندگان حاضر در جلسه قرار دادند. این نمایشگاه تا ۲۳ اسفند ادامه دارد.

جدول ۲۷۷۹ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- خربزه نارس- برنامه عروسکی نوستالژیک دهه۶۰ ساخته مرضیه برومند ۲- کارش خریدوفروش گوسفند است- پاک و منزه- از اقلام صادراتی کشورمان ۳- گویشی در غرب ایران- پایتخت اکوادور- عظمت ۴-بزرگ‌تر- نادادهنده- مثل ماه ۵- بندگی- خودروی زرهی- مقدور و ممکن- پول ژاپن ۶- زیرانداز ارزان‌قیمت- مقروض- هراس ۷-زمان مطابق با یک رویداد تاریخی- خدای هندو ۸- پشت سر- قله‌ای در فرانسه- زرنگ و زیرک ۹- بی‌سر و پا- نقاش نامدار ایتالیایی و خالق تابلوی مدرسه آتن ۱۰- نخ بافتنی- گرفتگی زبان- از لوازم‌التحریر ۱۱- اشاره به دور- راه فرار- ساز ضربی- پیشوند سلب ۱۲- گوارا- از توابع گیلان- پیرایه ۱۳- زبانه آتش- ترمز کشتی- نیتروژن ۱۴-حبس دائم- مدال سوم- هنرپیشه زن ۱۵- رمان مشهور فتانه حاج سیدجوادی که روایت عشق ناکام است- ثروت و دارایی.

عمودی:

۱- سر بی‌مو- ذخیره- پیروز و موفق ۲- دستگاه خارج از رده- مسافر- حرف همراهی ۳- ذکر حاجیان در مراسم حج- پر و آکنده- پشیمان ۴- رمزینه- مخلوطی از شن و ماسه و سیمان و آب- چاله بزرگ ۵- پایتخت غنا- گذراندن و صرف‌کردن- پدران ۶- غذا را به سمت معده هدایت می‌کند- شهری در کرمانشاه- شکستنی ورزشی ۷- شهسوار امروزی- نرر- دنباله‌رو سوزن ۸- بدنام- با خیر و برکت- متعهد ۹- دشنام دادن- نوعی پخت برنج- فلزی نرم و چکش خوار ۱۰- از نیروهای سه‌گانه ارتش- درهم تنیدن- ایستگاه راه‌آهن ۱۱- دوستدار- سردار اشکانی که کراسوس رومی را شکست داد- تخم کتان ۱۲- ملازم- ابزار اضافه قابل‌تعویض - زمینه ۱۳- ملاطی از آب و خاک و آهک- باجناق- آبشار دیدنی لرستان ۱۴- همه را شامل می‌شود- جیوه- درویش به دست می‌گیرد ۱۵- جایگاه سرپوشیده برای نگهداری هواپیما- خروس جنگی- آزمون چند گزینه‌ای.

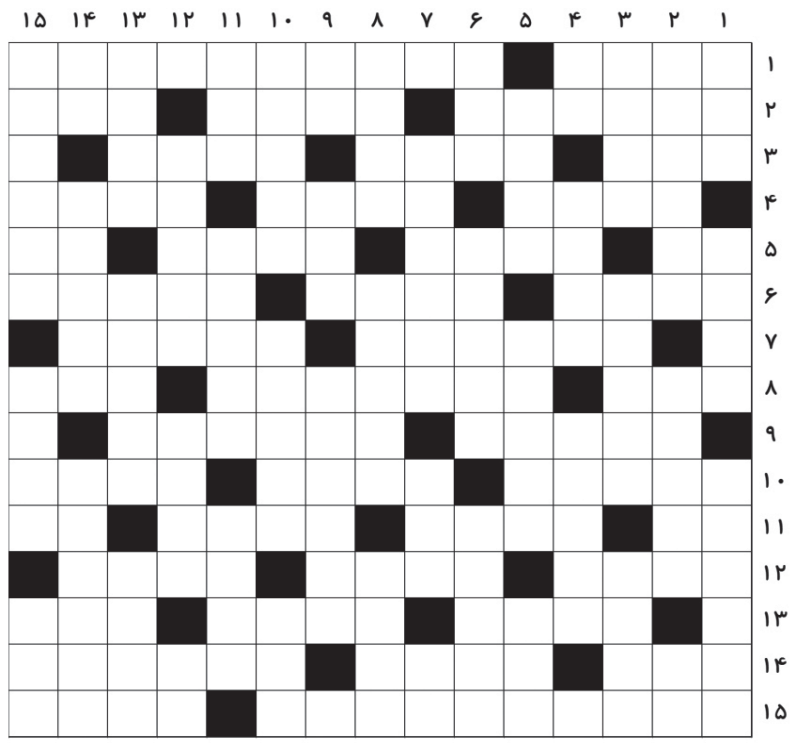

حل سودوکو سخت

۱	۲	۶	۷	۸	۳	۹	۴	۵
۴	۸	۵	۲	۶	۹	۷	۳	۱
۷	۳	۹	۴	۵	۱	۶	۲	۸
۳	۴	۱	۶	۲	۵	۸	۷	۹
۲	۶	۸	۹	۷	۴	۵	۱	۳
۵	۹	۷	۳	۱	۸	۲	۶	۴
۸	۱	۲	۵	۴	۶	۳	۹	۷
۶	۵	۳	۱	۹	۷	۴	۸	۲
۹	۷	۴	۸	۳	۲	۱	۵	۶

حل سودوکو ۱۷۷۴

۲	۹	۵	۸	۴	۳	۶	۱	۷
۸	۷	۶	۲	۱	۹	۳	۵	۴
۱	۴	۳	۶	۷	۵	۸	۹	۲
۷	۶	۲	۱	۵	۸	۴	۳	۹
۳	۱	۹	۴	۶	۷	۲	۸	۵
۵	۸	۴	۳	۹	۲	۱	۷	۶
۹	۲	۱	۵	۸	۴	۷	۶	۳
۴	۵	۸	۷	۳	۶	۹	۲	۱
۶	۳	۷	۹	۲	۱	۵	۴	۸

جدول ۲۷۷۸

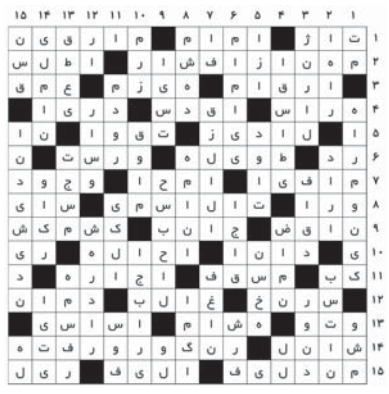

سودوکو سخت ۱۷۷۵

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

			۵			۳		
۱	۶			۳		۷		
		۹			۷	۴	۱	
۴						۸		
۸	۹		۷			۲		
		۶		۵		۹		۳
			۱		۳	۶	۸	
			۲				۷	
۶		۸	۹	۷				

سودوکو ۱۷۷۵

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۶	۹	۱			۲	۷	۸	
۷		۲			۱	۳		
۸				۹		۶	۱	۲
۱					۳			۹
۲		۴			۹			
	۶			۱	۸		۳	
	۲		۳	۷			۴	
۴		۶	۱	۲	۵			
	۱				۴	۵		۶